

Bijlage VMBO-KB  
**2018**

tijdvak 1

**geschiedenis en staatsinrichting CSE KB**

Bronnenboekje

**bron 1**

Een gedeelte uit een artikel geschreven door een politiek leider van de ARP (1891):

We moeten een goed contact met het volk hebben. Onze politieke tegenstanders kennen het volk niet en zij horen bij de 'fatsoenlijke hogere klasse'. Maar wij van de ARP mogen het contact met onze aanhangers niet loslaten.

**bron 2**

Een politieke spotprent uit 1896 met als titel: *Kijk eens! Zo vergaderen die arbeiders over algemeen kiesrecht:*



**bron 3**

Een politieke prent over algemeen vrouwenkiesrecht (1914):



Toelichting

Op de vlag staat: 'algemeen vrouwenkiesrecht'.

**bron 4**

Advertentie in een krant (1914):

**Nieuw in de boekhandel!**

**Het Rode Gevaar**

**400 aanklachten tegen het socialisme**

*Een boek voor 25 cent.*

Dit boek is zeer aan te bevelen voor rooms-katholieken die in fabrieken, werkplaatsen of op reis, in aanraking komen met socialisten.

**bron 5**

Een politieke prent met als titel *Hoera, We gaan Servië aanvallen, want daar komt Gavrilo Princip vandaan!*:



Toelichting

Op de rivier in het midden staat: Donau (= een grensrivier).

**bron 6**

Een kaart van Europa (1917):



**bron 7**

De voorkant van een tijdschrift:

23e jaargang

15 oktober

nr.10

**M A A N D B L A D**

van de

**Nederlandse Vereeniging van Staatsburgeressen**

(vroeger: Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht)

**Toelichting**

Dit is de eerste keer dat dit tijdschrift verschijnt onder een nieuwe naam.

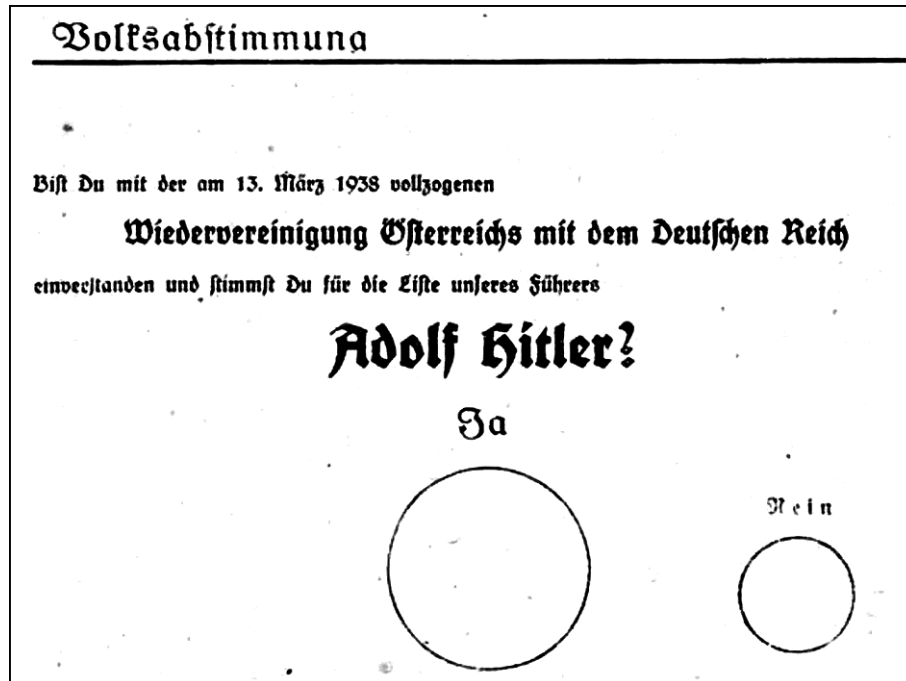
**bron 8**

Iemand vertelt over zijn jeugd in Nederland:

Bij ons thuis werd gespaard, zodat we op zondag in ieder geval een broodmaaltijd konden eten. Maar als iemand de bel van de ijscokar hoorde, sprongen mijn ouders van tafel. Dan gingen ze veel herrie maken zodat wij de bel niet konden horen. Als de ijscokar voorbij was, gingen ze weer zitten. Een ijsje kostte toen één cent. Maar die cent konden we niet missen in de crisistijd.

### bron 9

Stembiljet voor een referendum in Oostenrijk (april 1938):



Toelichting

Op het stembiljet staat: Volksstemming. Ben je het eens met de hereniging van Oostenrijk met het Duitse Rijk die op 13 maart 1938 heeft plaatsgevonden en stem je op Adolf Hitler?

Groot rondje: ja

Klein rondje: nee.

### bron 10

Iemand vertelt over een gebeurtenis in Nederland aan het begin van de Tweede Wereldoorlog:

Ik staarde naar de ramen. Ik zag de stralend blauwe lucht. Daar doken ze plotseling op: vliegtuigen! Ze vlogen laag. De hakenkruizen kon je duidelijk zien. Het geluid was verschrikkelijk. Toen werd ons huis geraakt door de bommen. Ik pakte papieren uit de kast toen we vluchtten. Dat was makkelijk, want de kastdeur was er niet meer. De volgende dag was Nederland bezet door de Duitsers.

**bron 11**

Een poster uit de Verenigde Staten (1942):



Toelichting

Douglas was een Amerikaans militair vliegtuigmerk.  
Op de poster staat: Douglas verdedigt democratieën.

**bron 12**

Een man vertelt iets over zijn jeugd in Nederland:

In het dorp werden de treinen uit het doorgangskamp 'Jodentreinen' genoemd. Als een trein met de veewagens bij de spoorwegovergang kwam, werden er briefjes uitgeworpen. De spoorbomen bleven daarna net zo lang dicht tot de Duitse soldaten alle briefjes hadden opgeraapt. Daarna werden die briefjes verbrand.

**bron 13**

Uit een toespraak voor Nederlanders die vrijwillig gingen vechten tegen de Sovjet-Unie (1943):

De Nederlandse soldaat is net zo goed als de Duitse soldaat. Daarmee is de toekomst van ons volk veilig. Als we geen strijders meer hebben, zullen we een slap volk worden. Daarom: vecht tegen het communistische gevaar!

**bron 14**

Iemand vertelt over een gebeurtenis in Nederland (1944):

Rond twaalf uur stonden overal Duitse soldaten aan de deur. Ze kwamen kijken of er mannen binnen waren. Alle mannen tussen de 17 en 50 jaar werden opgepakt. We werden eerst op de hoek van de straat verzameld. Toen moesten we allemaal naar het oude Feyenoord-stadion lopen. Het hele stadion stond hartstikke vol met mannen. Vanaf daar werden we in treinen naar Duitsland vervoerd.



## bron 15

### onderdeel 1

Een poster (1944):



#### Toelichting

Op de poster staat: spijsolie (= olie die als voedingsmiddel kan worden gebruikt) uit het bos. Raapt beukenootjes.

## bron 16

Enkele tips van een Amerikaanse radiozender die programma's uitzond voor de bevolking van Oost-Europa (1951):

Vijf kilometer voor de grens loop je het bos in. 500 meter voor het prikkeldraad ga je kruipen. Als je een grenswacht ziet, moet je niet wegrennen, maar op je buik gaan liggen. Wacht tot de grenswacht voorbij is gelopen. Dan knip je het prikkeldraad door en kruip je erdoorheen. Je moet goed oppassen voor de mijnen.

### onderdeel 2

Een recept voor soep (1945):

## RECEPT

Neem twee kilo tulpenbollen.

Maak ze schoon en kook ze.

Stamp de bollen en giet er vijf liter water bij.

Voeg naar smaak zout toe.

**bron 17**

Uit een Nederlandse krant (1953):

In verschillende havens in Nederland liggen 'vluchtschepen' klaar. Er zijn bedden en er is genoeg voedsel dat niet bederft. De boten varen nooit, ze liggen klaar voor het geval Nederland in een nieuwe oorlog terechtkomt. Want dan willen sommige mensen weg. Weg naar een land dat niet zo snel bezet zal worden door de 'onbekende aanvaller', bijvoorbeeld naar Engeland of Amerika.

**bron 18**

Een kaart van Europa:



## bron 19

De bron bestaat uit twee onderdelen: eerst drie foto's van leiders van de Sovjet-Unie en daarna drie uitspraken.

### onderdeel 1

foto 1



foto 2

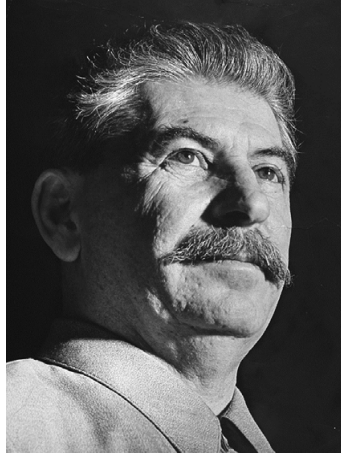


foto 3



### onderdeel 2

#### uitspraak a:

Kameraden en landgenoten!

De grote dag is aangebroken: Duitsland is verslagen. De nazi's moesten op hun knieën voor ons Rode Leger. Ze hebben gecapituleerd!

#### uitspraak b:

Beste landgenoten,

Vanaf vandaag ben ik niet langer de leider van de Sovjet-Unie. De veranderingen die ik heb ingevoerd waren moeilijk, maar noodzakelijk. Ik vind nog steeds dat ik de juiste beslissingen heb genomen.

#### uitspraak c:

Kameraden!

Zij dachten dat wij Cuba niet konden beschermen. Ze hadden het fout! De communistische landen hebben ervoor gezorgd dat er geen kernoorlog is uitgebroken.

**bron 20**

Uit een toespraak van de president van de Verenigde Staten (2001):

Vandaag werd onze manier van leven, onze vrijheid aangevallen. De beelden van gekaapte vliegtuigen die in gebouwen vliegen maken ons verdrietig en boos.

**bron 21**

Hieronder staan standpunten van twee verschillende Nederlandse politieke partijen over één organisatie:

**Partij 1:**

Europese samenwerking zorgt voor vrede, veiligheid en welvaart. Om problemen op te kunnen lossen moet Europa niet alleen samenwerken op het gebied van economie, maar op veel meer gebieden.

**Partij 2:**

Europa is belangrijk voor Nederland. Maar Europa bemoeit zich met te veel zaken. Europa moet vooral samenwerken op het gebied van economie. De rest kunnen de landen zelf regelen.